

Tolna

vármegye

Röszerei-

járás

Mörs-

(kér) jegyzőség

Közigazgatási tájékoztató lap

Mörs-

nagy (kér) község közérdekű viszonyairól.

I. A község általános leírása.

A) A község történeti leírása.

1. A község keletkezésére, fejlődésére, esetleg elpusztulására és újra felépülésére vonatkozó adatok. A község a múltban melyik vármegyéhez tartozott és onnan mikor kebeleztetett át? Volt-e és mi a korábbi vagy történeti neve, hivatalos nevén kívül más használatos neve, esetleg mi a nemzetiségi neve? Település esetén kik és honnan jöttek a községbe?

2. Területváltozások, határrész (puszta) átcsatolások; községegyesítés, beolvadás vagy kiválás történt-e 1871. óta, mikor és mily körülmények között? (A vonatkozó hivatalos adatok rendelet száma, közlendők.)

Köztudomás szerint minő elpusztult falvak feküdtek egykor a község határán. (Rendszerint a dülő-nevek vagy a községbe olvadt puszták neve alapján.)

3. A község jellege 1848 előtt a telekkönyvi-és urbéri adatok szerint (város, mezőváros, szabad vagy urbéres község stb.)

4. A község jellege 1871. után. E tekintetben voltak-e szervezeti változások (átalakulás, visszafejlődés).

5. Anyakönyvi szervezeti változások. A község melyik területhez tartozott, mikor történt a változás és mily rendelet alapján (az anyakönyvi feljegyzések szerint).

6. Vannak-e a község életében és szervezetében eredeti és különös (máshol nem található) intézmények, említésreméltó események, leletek? (a köztudomás vagy monografiák szerint).

Mörs község 1668 évől 1685. évig Mész mezőn elpusztulásával, ahogy a német és római nyelvű hírvételekben, mint másra is látszik. A község másra tulajdonképpen felhagyott a római királyság után 1686 évben a császári katonák által. Schwarzwaldból, Würtembergből, Bajorból és a többi környékről telepelték ide, Mörs Tolna megyébe költözött.

Tolna községből 47. háza és lakosai csatlakoztak Mörs községhez 1903 évben 8803/903 számú Alisp. rendelettel. - Eggyészt valószínű nem volt.

Itt elpusztult falvak nem voltak.

Urbéres község.

Nagy község, a helyi bíróságot felosztás után.

Önálló anyakönyvi hivatala helyesen. Mörs anyakönyvi hivatala. Mörs község helyén.

min és evet.

A község földrajzi leírása.

község (falu) és határának fekvése és falvaknak és távolságuknak megjelölése

község határa síkság, dombos vagy hegyes és vidék-e?

község magaslatai és vizei (folyó, patak, tó, nocsarak).

község területének nagysága:

Művelési ágak szerint:

szórnak-e a községhez önálló puszták sok (külön kataszteri részlet alatt felvett) és mi a nevük?

szórnak-e a község határával össze nem függő puszták, hol, mely név alatt és mekkora a területük?

szórnak-e a békekötés folytán elszakított területek a község hatósága alá helyezett határrészek, melyik községből valók és melyek (kataszteri, esetleg más adatok alapján)?

A község vázlatos térképe csatolva ad nincs csatolva.

község népességi viszonyai.

mennyi a község lakossága?

lakosság megoszlása, vallás szerint:

nemzetiség szerint:

lakosság elhelyezkedése általánosságban, milyen tanyákon vagy felváltva; lélekszám megjelölve).

szórnak-e népesebb lakott helyek, telepek; a legközelebbi ilyen távol és mennyi a lélekszámuk?

lakosság fő tevékenységének foglalkozása (földművelés, bányászat, földművelési vagy ipari tevékenység stb.).

hány ház és hány lakásrész van a községben? adózási adatok szerint, külön feltüntetve a pusztákat, különálló vagy odaosztott területeket.

szórnak-e a községben levő állami és más középületek.

Mőrs község; Szekszárd város és Tolna község közt fekszik lapályos helyen. Szekszárd városától 10 km. Tolna községtől 4 km. Nővölgyben. Északról Simonyi község, délről Mőrs község fekszik 5 km. Nővölgyben.

A község határai síkság.

A község magaslata a Kemény-hegy 103 m. Fizes: a "Felső" és "Alsó" erődök.

4048, 1466 kat. hold (birtokosok adatai alapján).

3030 k. hold szántó, 415 k. hold rét (kaszáló),

98 k. hold szőlő (beültetett), 176 k. hold

legelő, — k. hold erdő, 9 k. hold

nádas, 293 k. hold terméketlen (ut, szikla, homok, mocsár, kőbánya). 30 kh. terület.

nincs.

Ezen 35 hold déli részén van a "Felső" erőd.

nincs.

2136 lélek.

2116 r. kath., — g. kath., 20 ref.,

7 ág. h. ev., 5 izr., — egyéb

15 magyar, 1409 német, 712 tót,

— rutén, — oláh, — horvát,

— egyéb.

Belterületen valamennyi en-

nincs.

Földművelés.

A község belterületén 150 ház van. A községhez tartoznak a "Felső" és "Alsó" erődök. A községben van a "Felső" és "Alsó" erődök. A községben van a "Felső" és "Alsó" erődök.

II. A község szervezete, beosztása, és közérdekű viszonyai.

A) Községi szervezet.

1. Elöljárók.

(Nem névszerint töltendő ki.)

Püschel János első bíró, *Farga Mihály II.* második bíró,
Marovics György, *Flamberg Ernő* elnökök, *Albert Ferenc*,
Flauri János tiszteletbeli elnök, *Földes József*, *Prüss*
József, és *Ferrier István* előjárók.

Bíró. Törvény- (másod-) bíró. esküdt,

Priller Ernő
(tanácsbeli). Pénztárnok. Közyám *Priller Ernő*

Rendszeres tisztviselők és alkalmazottak.

(Kisközségben csak a székhely község lapján kell kitölteni.)

Csóny Ferenc jegyző, *Sassó* segédjegyző, *Köt*-orvos *Dr. Pallmann*,
Ács Kalmár állatorvos, *Hotovics József* irodai alkalmazott, *Prüss*

..... pénztári alkalmazott, egyéb alkalmazott (utbiztos stb.)

Napidíjas irodai alkalmazottak:

Priller Ernő és *Földes József* rendőr -

Szegődményes alkalmazottak:

Juhász József kisbíró (kudonc), bába,
és *Muskolai Erzsébet*
..... éjjeli őr és gazdasági alkalmazott.

A jegyzőség székhelye és távolsága:

..... km.

2. A községi képviselőtestület létszáma:

10 virilista, *10* választott tag, *2* pót tag

Községi képviselő-választókerületek száma, elnevezése, hány tagot választ.

Az egész község - *egy* választókerületet alkot.

3. Meg van-e bízva a község gyámhatósági hatáskörrel. Van-e gyámpénztára?

nincs

B) Általános közigazgatási beosztás.

4. A vármegye székhelye és annak távolsága. (a község központjától, távolsági térkép adatai szerint járható útvonalon):

Székesváros - *10 1/2* km.

A járás székhelye és távolsága: (ugyanugy) Országgyűlési (nemzetgyűlési) választókerület székhelye és távolsága:

Székesváros - km.

Törvényhatósági bizottsági választókerület székhelye és távolsága:

Tolna, *4* *10 1/2* km,
Sióagárd - *9 1/2* km.

C) Rendészeti igazgatás.

5. A csendőrség és folyamőrség székhelye és távolsága:

Tolna - *4* km.

Van-e a községnek rendőri őrszemélyzete és hány tagból áll?

Van, *- 2 -* tag. Nincs.

Van-e a községben toloncállomás?

Van. Nincs. *- van*

Fel van-e ruházva az előljárási cselédügyi biráskodással (1876: XIII. t.-c.; 1907: XLV. t.-c.)

nincs

6. A községi tűzoltóság szervezete:

Hivatásos, önkéntes, (gyári stb.) tűzoltóság *16* tag.
Kötelezett tűzoltóság.

7. Van-e a községnek jóváhagyott szabályozási terve?

Van. Nincs.

Van-e járdalerakási szabályrendelete?

Van. Nincs.

D) Szociális igazgatás.

8. Kórorvos székhelye és annak távolsága:

Toluca 4 km.

ny magánorvos lakik a községben:

egy szem

zségi bábák száma:

2

rbába lakóhelye és annak távolsága:

/ km.

leveles magánbábák száma:

nincs

közelebbi gyógyszerár hol van és milyen távol?

Toluca 4 km.

közelebbi közkórház hol van és milyen távol?

Pécsvarca 10⁴⁶ km.

re szegényház vagy más jóléti intézmény?
(Árvaház, gyermekmenhely telep)

igen Van 2. szegényház Nincs

9. A gondozott szegények száma:

nincs intézeti ápolásban, nincs magán ápolásban.

agyott gyermekek száma?

2 gyermek

10. Milyen a község ivóvíze?

rossz

re ártézi kutja vagy vízvezetéke?
(útvíz, folyóvíz, egészséges, ártalmatlan, jó.)

nincs

re csatornázása?

nincs

11. Korcsmák és vendéglők száma?

4 korcsma, 1 vendéglő, 1 kávéház.

re szálloda, fogadó és hány?

igen 1

re községben közfürdő?

nincs

12. Van-e a község határában gyógyfürdő,
fürdő vagy nyaraló-telep és milyen távolságra?

nincs

fürdőtelep gyógyfürdővé van-e nyilvánítva?

nincs

E) Törvénykezési beosztás.

13. Kir. törvényszék székhelye és távolsága:

Pécsvarca 10⁴⁶ km.

járásbíróság székhelye és távolsága?

-"- -"- km.

F) Pénzügyi beosztás.

14. Kir. pénzügyigazgatóság székhelye és távolsága:

Pécsvarca 10⁴⁶ km.

adóhivatal székhelye és távolsága:

-"- 10⁴⁶ km.

penzügyőri szakasz, vámőrs, vámőrségi
rendeltség, székhelye és távolsága:

Toluca 4 km.

Kataszteri felmérési felügyelőség székhelye és távolsága:

Pécsvarca 60 km.

III. Közművelődési viszonyok.

A) Közoktatásügy.

1. Hány és milyen jellegű és fokozatu népiskola van a községben, (megjelölve a tantermek és tanerők számát: állami, közs., felekezeli isk., elemi, felsőbb népisk., polgári iskola stb.)

2. Középkolák vagy más szaktiskolák (iparostanociskola, gimn., reálgimn., reál iskola stb.) Azok jellege, tantermek és a tanerők száma:

3. Óvodák jellege, száma és tanereje: Nyári menedékház van-e?

4. Testnevelés szervezete. Levente egyesületek:

5. Kír. tanfelügyelőség székhelye és annak távolsága:

felekezeli iskola 4 tanterem,
tanerővel. - Élensis iskola. -

nincs

államómenedékház

Levente-egyesület

Felekezeli

1046 km.

B) Vallásügy.

6. Vannak-e a községben anyaegyházak és milyenek? Ha a község fiókegyházat alkot, hol van az anyaegyház és mily távol (bevett és elismert felekezetek szerint sorolandó fel.) A községbeli egyházak melyik püspökséghez, illetőleg egyházkerülethez tartoznak:

Izraelita anyakönyvi kerület székhelye és távolsága:

7. Van-e a községnek kegyuri joga, vagy Canonica visitation alapuló, vagy a hívők helyett átvállalt kötelezettsége és mily teherrel jár?

8. Az egyházi adózás rendszere. Felekezetek szerint: (párber és egyénekenként időről-időre kivett adó stb.)

Milyen egyházi szervezetek vannak még a községben? (Bevett és elismert felekezetek szerint.)

9. Van-e r. kath. egyháztanács? Esetleg az egyházközség ügyeit az iskolaszék vagy a képviselőtestület intézi-e.

Van anyaegyház r. kosh.

Tolna. 4 km.

Van, - 2 székely székelyekkel szolgáló

párber -

nincs

iszlamis r. kosh.

C) Kulturális intézmények.

10. Múzeum, könyvtár vagy hasonló intézmény?

11. Műemlék, természeti emlékszóbor, honvédemlék vagy elesett hősök emléke?

12. Van-e állandó vagy időszakos színház, műkedvelő előadások stb. Mozgóképek.

Kulturális egyesületek.

13. Gazdakör, kaszinó, dalosegylet, munkás-egylet, egyéb kulturális egyesületek (névszerint felsorolva.)

nincs

A helységben van egy kis hajóolvasó van hősi emléke. -

nincs. -

r. kosh. Olvasóhősi. -

IV. Forgalmi és gazdasági viszonyok és igazgatás.

A) Közlekedésügy.

1. A község forgalmi helyzete. Fő közlekedési vonala (országút, megyei út, annak elnevezése, esetleg a községtől való távolsága). A község határában fekvő hidak, kompok, révek stb.

Országút, kövesben mellette 1/3 pont.
és két: / híd, kompa, réver, minceser.

2. Vasúti összeköttetése, fő- vagy mellékvonalak, van-e vasúti állomása, mi az elnevezése, megállóhelye, marha és egyéb rakodóhely? Ipari és kisvasutak. Közúti vasutak.

Sárbogaras - Szekesvári helyi érdekű vasút.
A szállomás Tolna - Mór megállóhely mar.
ha is egyéb rakodóhely. Ipari és kisvasút -
minceser. -

Hajóösszeköttetés, a község mentén vagy attól mily távolságra, melyik folyón, hol a hajó állomás?

Domboriban van a hajóállomás, Duna
folyón 15 km. távolságra van. -

Van-e posta, távirta, távbeszélő állomása?

posta és távbeszélő van. -

3. Melyik községi közlekedési utvonallhoz járul hozzá a község?

egyikhez sem. -

Községi (közvilágító) utak hossza?

- 12 - km.

Van-e kövezet-vámszedési joga.

leg. - Nem.

B) Földművelésügy.

4. Birtokviszonyok. Nagybirtokok (1000 holdon felül) száma és terjedelme tulajdonosok szerint. Középbirtokok száma és terjedelme. (100-1000 hold) Kis és törpebirtokok átlagos kiterjedése. A község gazdasági jellege a lakosság zömének foglalkozása szerint:

Nagybirtok minceser
középbirtok 8 db. - egyjir 667 khold.
4048 lb. - a másik 197 khold =
Kisbirtok: 8 khold v
törpebirtok: 2 - - -

mező- vagy erdőgazdaság, szőlőművelés, kertészet stb.

5. Művelési rendszer. Van-e nyomásos gazdálkodás. Szervezve van-e a birtokossági tanács?

nyomásos az gazdálkodás, de birtok-
összhangis tanács minceser

Van-e közös legelő? Hány és mily terjedelmű?

minceser

Van-e külön szervezete (legeltetési társulat)?

- " -

Van-e legelő-rendtartás?

- " -

Van-e közös erdő? Van-e szervezete?

- " -

Erdőgondnokság székhelye és annak távolsága.

- " -

Van-e hegyközség, hány és mily terjedelmű, (elnevezésük szerinti) és melyik borvidékhez tartozik?

minceser

6. Van-e községi faiskola, mily terjedelmű?

Van 1600 öb.-

Be van-e ültetve?

riges. -

7. Vizrendező és hasznosító társulat. Annak székhelye. Vannak-e vízhasználatok (malom stb. vagy más ármentesítő intézmények és milyen)?

Az illetékes kultur- vagy folyammérnökség székhelye:

8. Állattenyésztési viszonyok. Állatok száma: a tenyészállatok száma,

uralkodó tenyésztési irány:

Körállatorvos székhelye és annak távolsága.

Ipar és kereskedelem.

9. A község állandó piaca hol van? (helyben vagy mely községben, milyen távol).

Hova gravitál a község?

Vannak-e a községben vásárok, országos, heti vásárok, hányszor és milyen (kirakó, állatvásár, stb). Kié a vásártartás joga?

Métték- és hordó-hitelesítő hivatal székhelye:

10. A községbeli kereskedések száma és jellege.

Hitel és pénzüzetek száma és alaptőkéje (felsorolva).

Szövetkezetek száma és jellege (névszerint).

Iparosok szakma és foglalkozási ágak szerint.

Van-e a községben ipartestület?

11. Gyárak, ipartelepek és azok átlagos nagysága (hajtóerő és munkáslétszám szerint felsorolva).

Az illetékes iparfelügyelőség székhelye és távolsága:

Ker. munkásbiztosító pénztár székhelye és távolsága:

12. Magánkezelésben álló közművek:

Közvilágítás, jéggyár stb.

13. Bányák száma és jellege.

Állandó bányauzem nagysága, hajtóerő és munkáslétszám szerint.

14. Háziipar és annak jellege.

nincs

Székesfehérvár

km.

220 ló, 913 szarvasmarha,

902 sertés, 240 juh

Tolna

4 km.

nincs

Tolna, Szekszárd

nincs

Szekszárd 10⁴⁶ km.

3. - vasárnapos -

nincs

1. Rejszővesdés -

csipész, borbély, orvosok, bogrács

nincs

malom, gőzgéppel, szállítás - 20 -

Pécs

60 km.

Szekszárd

10⁴⁶ km.

nincs

nincs

Rejszővesdés, csipész

V. Községi vagyon és háztartás.

1. A község tulajdonát képező középületek és helyiségek száma.

Hivatalos célokat szolgáló épületek (jegyzői, orvosi, tanítói lakás: a házak, a lakások és azok lakrészeinek száma).

A körjegyzői, körorvosi lakás, a székhely község vagy a községek közös tulajdona-e (csak székhely községben tölthető ki)?

2. A község tulajdonát alkotó ingatlan vagyon

Mennyit kezel házilag, haszonbérileg, kishaszonbérletben?

Jegyzők és alkalmazottak földjavadalma (az állások szerint felsorolva). Mily kiterjedésű.

Melyek a lakosság hasznára szolgáló ingatlanok (legelő, erdő, kavics, homokbánya stb.)

Községi közüzemek (a község tulajdonában) világító és vízművek stb.

3. Egyéb vagyon és értékek. Hasznos jogok. Községi takarékpénztár. Községi korcsma stb.

4. A községre kivetett egyenes adók összege:

5. Fel nem sorolt más községi és közjövetelek.

7.

Jegyzői lakás 4 lakrésze, menház 2 lakrésze, községi lakás 4 lakrésze, orvosi jegyzői lakás 2 lakrésze.

Körorvos Tolnai lakás a saját tulajdonában.

68 kat. hold szántó és rét, 15-

legelő, kat. hold erdő,

egyéb, 113 khold.

házilag 45 khold.
kishaszonbérletben 38 khold.

6 khold. - v. j. javadalma,

legelő.

misc.

misc.

Földadó 13,090.77 a. K. 77. f. Házadó 4572 a. K. 40

f. Ált. kereseti adó 1937 a. K. 40 f. Tár-

sulati adó 81 a. K. 40 f. Vagyon- és jöv.

adó 3913 a. K. f. aranykorona

1300 és más jogokból 1800 a. K.
Tulajdoni jogból 270 a. K.
Tulajdoni jogból 400 a. K.
Tulajdoni jogból 1100 a. K.

VI. Mily feladatok megoldása volna a legszükségesebb a községben?

Filletterv kidolgozása, járva kihozása, fásítás.

A község pecsétjének lenyomata:

Gönczöcske
Községi (Kör-) jegyző.